

Linia revizionistă în literatură și artă *

Datorită diferențelor în poziția de clasă și concepția despre lume, există o deosebire fundamentală între noi și extremiștii de dreapta burghezi, în privința literaturii și artei. Există două linii. Una, potrivit căreia literatura și arta trebuie să slujească interesele muncitorilor, țăranilor și tuturor oamenilor muncii, să dea adevărata expresie vieții și luptelor lor și, într-un fel care să fie pe înțelesul și pe placul lor, să le ridice cugetul și simțirea și să le sporească încrederea în capacitatea lor de a construi o viață nouă. Literatura și arta de acest fel accelerează dezvoltarea socială și progresul. Aceasta este linia socialistă în literatură și artă, pe care noi o sprijinim; aceasta este, de asemenea, linia marxistă. Cealaltă linie este cea potrivit căreia literatura și arta nu trebuie să slujească interesele și nevoile maselor largi, ci numai pe acelea ale unui grup restrâns, exprimând doar personalitatea scriitorului sau artistului, dând satisfacție aspirațiilor lui la renume și beneficii, răspunzând exigențelor unei minorități. În loc să ridice entuziasmul revoluționar al maselor, aceasta îi subminează spiritul de luptă. Literatura și arta de acest fel nu grăbesc dezvoltarea societății, ci o întârzie. Aceasta este linia burgheză în literatură și artă, linia sprijinită de cei de dreapta, linia antimarxistă sau revizionistă.

Punctul de vedere proletar asupra literaturii și artei a fost întotdeauna diametral opus aceluia al reacționarilor burghezi. Într-adevăr, din lupta dintre aceste două puncte de vedere a crescut literatura socialistă. Literatura socialistă este literatura cu adevărat a oamenilor muncii; ea atrage în rândurile sale pe toți acei scriitori care sînt însuflețiți de marele țel al socialismului și care doresc să slujească pe oamenii muncii; în același timp, ea este neîncetat supusă atacurilor, calomniilor și luării în rîs de către aristocrația literaților burghezi.

De mai bine de 20 de ani, mișcarea literară proletară din țara noastră a rezistat sălbaticelor persecuții la care a fost supusă de cercurile conducătoare reacționare și a dus o luptă aprigă împotriva exponenților literari de tot felul ai claselor exploatare. Am respins și am dat peste cap falsele acuzații aduse de Societatea „Luna Prosperă”, de Grupul al treilea¹ și de celelalte clici literare burgheze. De atunci, așa cum spunea Lu Hsun, mișcarea literară a proletariatului a devenit singura mișcare literară din China. Nici una din clicile sau coteriile literare reacționare nu i s-au putut împotrivi.

...Burghezia nu va renunța niciodată la atacurile sale împotriva literaturii și artei socialiste. În cursul de curînd pornitei campanii anticomuniste din străinătate și din China, literatura și arta socialistă au fost ținta unor noi atacuri. Revizio-

* Fragment prescurtat al capitolului *Linia revizionistă în literatură și artă*, din expunerea „O mare dezbateră pe frontul literar”, făcută în fața scriitorilor comuniști ai Uniunii Scriitorilor din China, în septembrie 1957. Apărută în „Literatura chineză” nr. 3, mai/iunie 1958.

¹ Societatea „Luna Prosperă” era un grup literar al burgheziei reacționare din China, care a ființat prin anii 1930. Grupul al treilea avea un cerc literar anticomunist, dușman al poporului. El era alcătuit din renegați ai scriitorilor de stînga și, mai târziu, a colaborat cu reacționarii gominaniști.

nișii s-au ridicat să încruciseze spada cu noi. Cei mai mulți dintre ei nu au atacat față literatura și arta socialistă, ci au recurs la metode oarecum abile. Ei au izolat și au exagerat unele greșeli din literatura și arta noastră, pentru a ponegri arta și literatura socialistă. Extremiștii de dreapta și revizionistii chinezi i-au maimuțarit pe autorii burghezi reacționari din străinătate, calomniind literatura socialistă din Uniunea Sovietică și din țara noastră. La conferința redactorilor de publicații literare, care a avut loc în 1956, Fen Sueh-fen a afirmat că spiritul literaturii sovietice în drumul ei spre socialism nu se ridică la umanismul vechii literaturi ruse. Liu Șao-tan², făcându-se ecoul ideilor lui, a declarat într-o cuvîntare la Conferința de propagandă ținută la Pekin în 1957, că literatura sovietică din ultimii 20 de ani a scăzut sub nivelul precedentilor 20 de ani și că literatura chineză și-a pierdut de asemenea calitatea în cei 15 ani de la Consfătuirea din Yenan cu privire la artă și literatură. Vu Tsu-kuan pretinde că activitatea culturală s-a înrăutățit de la eliberare mai mult ca oricînd înainte de această perioadă.

..Principalele argumente ale extremiștilor de dreapta și revizionistilor burghezi, aduse împotriva literaturii și artei socialiste, sînt menite să infirme sau să subestimeze realizările lor, să declare că nu sînt veridice, că nu există „libertate pentru activitatea creatoare”. Este cu totul evident, însă, că aceste atacuri se dau nu numai împotriva artei și literaturii, ci împotriva întregului sistem socialist.

Cum ar trebui să apreciem realizările literaturii socialiste ?

Literatura socialistă reprezintă un nou fel de a scrie, fără seamăn în istorie. Nici o literatură dinainte, din nici o altă epocă, nu se poate măsura cu ea. Foarte puține opere literare din trecut și-au propus drept temă principală, munca și lupta muncitorilor și țăranilor. Adevăraților truditori, care au creat sănătatea materială și spirituală a societății, nu li s-a acordat poziția pe care o meritau în literatura din trecut. În schimb, cei mai mulți dintre scriitorii s-au ocupat de moșieri, de nobili, de negustori, de burghezii și de purtătorii ei de cuvînt pe tărîm politic și pe tărîmul ideilor. Aceasta n-a fost un lucru drept. Literatura socialistă a adus o schimbare fundamentală în această stare de lucruri, lipsită de rațiune. Principalul țel al literaturii socialiste este de a-i sluji pe oamenii muncii. Cu un entuziasm nețărîmuit, ea afirmă și slăvește lupta eroică a clasei muncitoare. Ea oglindește noile relații dintre oameni într-o societate socialistă, noua morală și noile moravuri, pe omul nou care, treptat, se scutură de influența vechii societăți, noile caractere și lupta pe care ele o dau împotriva instituțiilor și ideilor perimate. Nici o altă literatură dinainte nu a adus o atît de puternică afirmare a vieții și realității ca literatura socialistă, nu a arătat o încredere atît de fermă în om și în viitorul lui, o astfel de încredere în capacitatea creatoare nețărîmuită a poporului. Nici o altă literatură dinainte nu a cunoscut o atît de totală libertate de gîndire și simțire și nu a dovedit un astfel de optimism, un astfel de eroism și aspirații atît de înalte. Ca metodă pozitivă de educație morală, literatura noastră este sprijinită și iubită de cercurile cele mai largi. Circulația unei cărți bune se ridică la mai multe sute de mii, iar la un film bun asistă astăzi zeci de milioane de oameni. Nimic din trecut nu se poate măsura cu aceste lucruri. Acum, cînd poporul a devenit stăpînul culturii sale, el poartă un interes viu acestei culturi și o consideră drept parte importantă și integrantă a marelui său program de construcție. Scriitorii nu mai stau nici deasupra și nici laoparte de popor, ci în sinul lui, pentru că ei consideră ca o sarcină sfîntă să stea în strînse legături cu masele și să scrie cum pot mai bine despre ele. Poate, oare, cineva să neghe că o asemenea literatură este mai avansată și mai nobilă decît oricare alta dinainte ?

Marile realizări ale literaturii socialiste nu pot fi împrăștiate, date laoparte de nimeni. Unii scriitori burghezi din Occident și unii revizionști din democrațiile populare au profitat de criticile aduse împotriva lui Stalin la cel de al XX-lea Congres al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, spre a spune după aceea că literatura sovietică „a ajuns la un impas”. După părerea lor, realismul socialist a dovedit că literatura sovietică a „mers în jos” și că realismul socialist a fost un slogan „născocit” de o minoritate, cînd în realitate nici nu a existat un asemenea fel de a scrie. Unii dintre ei nu numai că s-au împotrivit liniei socialiste în literatură, dar, influențați de modernism și de alte curente decadente de gîndire, la modă azi, au negat cu totul realismul, calificîndu-l drept „depășit”. Dar afirmațiile lor nu pot ciunti cu nimic gloria literaturii sovietice ; ele demască, în schimb, doar păreri și prejudecățile lor burgheze reacționare. Literatura și arta sovietică îi învață și îi însușesc pe cititorii din întreaga lume, prin concepția lor avansată despre

² Scriitor de dreapta.

lume și prin spiritul *lor* revoluționar ; literatura și arta sovietică au însuflețit nenumărate mii de oameni să se îndrepte spre revoluție și au învățat nenumărate mii de oameni cum să construiască o viață nouă. Dezvoltarea literaturii multinaționale din Uniunea Sovietică este un alt fenomen, de asemenea nemaipomenit pînă acum. Minoritățile naționale, care pînă acum nu aveau o limbă a lor scrisă, își au acum literatura lor proprie și scriitorii lor. Care altă literatură a putut aduce o atît de mare contribuție omenirii ? Care altă literatură a putut avea un fundament de mase atît de larg ? Cine poate tăgădui valoarea ei ?

Nu încapă tăgadă că literatura sovietică este marele pionier al literaturii proletare mondiale și că realismul socialist marchează un nou capitol în dezvoltarea culturii omenirii.

Sub conducerea partidului, și literatura noastră a respectat întotdeauna realismul socialist ca pe cel mai sănătos principiu de a scrie și a luat ca model operele sovietice. Desigur, învățînd de la Uniunea Sovietică, noi nu trebuie s-o imităm într-un mod dogmatic și mecanic : ci, să ne apropiem experiența ei, în funcție de situația noastră actuală, să dăm dovadă de o judecată independentă și de o analiză amănunțită. Întrucît literatura socialistă nu poate crește și înflori decît pe propriul ei pămînt, ea trebuie să ducă mai departe, cu spirit critic tradiția națională și să dezvolte un stil național. În acest sens s-au îndreptat totdeauna strădaniile noastre. Datorită faptului că literatura noastră este legată de clasa cea mai înaintată, de ideile și sistemul social cel mai înaintat, dezvoltarea sa într-o scurtă perioadă a fost nemaîntîlnit de mare. Extremiștii de dreapta pretind că azi nu se scrie mult, că avem puține piese și că stăm mai prost ca înainte, pe toate tărîmurile. E adevărat că, în ce privește cultura destinată moșierilor, aristocraților și domnilor burghezi, nu numai că ea a descrescut, dar e pe cale să dispară cu totul. Cultura necesară oamenilor muncii însă, departe de a descresce, este mai mare ca oricînd înainte. Faptul acesta este limpede pentru oricine, cu excepția extremiștilor de dreapta, care închid ochii cu bună știință în fața faptelor. Noua noastră literatură și artă pătrund treptat în fabrici, la sate, în rîndurile armatei. Numărul scriitorilor proveniți din clasa muncitoare sau din familiile de țărani, ori al aceluia care se află în procesul de producție, este în continuă creștere. Scriitori talentați au apărut, de asemenea, în rîndurile minorităților naționale. Tot mai multe opere literare sînt create de muncitori și țărani în timpul lor liber. Avem sute de mii de echipe teatrale sătești și zeci de mii de piese scrise de țărani. Extremiștii de dreapta, bineînțeles, disprețuiesc operele scrise de mase, dar din această activitate culturală de azi a poporului putem vedea viitorul literaturii și artei chineze. Noi am subliniat întotdeauna necesitatea de a populariza literatura și arta, și am încurajat dezvoltarea pe scară largă a producției literare, scrisă de muncitori și țărani în timpul lor liber. Această linie de mase în literatură și artă este o cheazășie că, pe acest tărîm, se va marca o activitate tot mai intensă și se va atinge un nivel tot mai înalt. În această privință nu am fost niciodată mulțumiți de rezultate, pentru că ele sînt încă mult sub aspirațiile și nevoile poporului. E neîndoios că nu avem încă decît prea puține opere valoroase și că puțini dintre scriitorii noștri au fost în stare să egaleze, ca să nu vorbim să depășească, pe marii noștri înaintași. Multora dintre scriitorii noștri le lipsește, încă, capacitatea de a oglindi spiritul caracteristic al acestei societăți și al acestei epoci, într-o formă artistică superioară. Dar nu e nimic ciudat în aceasta. E nevoie de o bună bucată de vreme pînă ce literatura unei epoci noi să ajungă la maturitate.

Literatura socialistă este încă relativ tînără. Au trecut abia 50 de ani în istoria literaturii sovietice, de cînd Gorki a publicat, în 1907, *Mama*. Iar în ce privește noua mișcare literară din China, au trecut mai puțin de 40 de ani de la *Miscarea din 4 mai* ; la drept vorbind, abia de la Consfătuirea din Yen-an, în legătură cu arta și literatura — care a avut loc acum mai bine de 15 ani — s-a adoptat în mod limpede și conștient linia de a sluji pe muncitori și țărani, socialismul. Față de cele două milenii de literatură feudală în China și față de cei 400 sau 500 de ani de literatură burgheză în Europa, aceasta este o perioadă foarte scurtă. Cum putem oare folosi aceeași unitate de măsură spre a cîntări realizările înfăptuite în secole, și pe acelea ale cîtorva decade ? Dar atunci cînd scriitorii noștri vor dobîndi o înțelegere deplină a epocii în care trăim, și se vor integra în mod real în masa oamenilor muncii, atunci cînd ei vor stăpîni pe deplin minunata noastră moștenire literară și cînd literatura va avea o bază nouă, fermă, de masă, literatura socialistă se va dezvolta cu repeziune și va întrece literatura tuturor celorlalte epoci, nu numai în ce privește conținutul, dar și din punct de vedere al formei artistice. Am avut întotdeauna încredere în acest lucru și, zi de zi, noi creăm condițiile necesare atingerii acestui scop.

...Cum trebuie oare să abordăm problema veridicului în artă și literatură? Fără îndoială, ele trebuie să fie veridice, altminteri n-au nici o valoare și poporul n-are nevoie de ele. Problema este: ce este veridicul? De pe ce poziție trebuie scriitorul și artistul să înfățișeze adevărul și care trebuie să fie obiectivul lor?

În primul rând, trebuie spus că literatura și arta socialistă sînt cele mai veridice din lume, deoarece clasa muncitoare este cea mai înaintată clasă și nu s-a temut niciodată să dezvăluie adevărul despre viață. Numai clasele exploatare, care vor să lege la ochi poporul, au nevoie să aștearnă un văl peste adevăr. Numai literatura și arta socialistă dau expresia adevărată realizărilor epice ale maselor, care — prin muncă și prin luptă — schimbă fața lumii și pe ele însele în acest proces; numai ele dau o imagine complexă a fenomenului luptei de clasă, care împinge înainte societatea, și a luptei dintre nou și vechi. Această literatură și această artă au mișcat inimile a zeci de milioane de oameni ai acestei noi ere. Care altă literatură din lume poate fi mai veridică decît aceasta?

După cum se știe, literatura și arta reflectă viața, iar în actuala viață sînt contradicții de mai multe feluri. Marxismul ne învață că principalele contradicții sînt acelea dintre om și natură, și dintre om și om. Aceste două contradicții își găsesc expresia în procesul de producție și în lupta de clasă; după ce clasele sînt abolite, ele se exprimă în lupta dintre nou și vechi. Tovarășul Mao Tze-dun a subliniat că, atunci cînd ne ocupăm de contradicțiile din societatea omenească, trebuie să fim cu multă luare-aminte și să facem o deosebire între aceste două tipuri diferite: contradicțiile dintre popor și dușmanii lui, și contradicțiile din sinul poporului. Literatura și arta noastră ne-au dat minunate imagini ale luptei eroice a poporului împotriva opresorilor și exploataților. Dar o sarcină fără precedent pentru scriitorii și artiștii noștri de astăzi, cuprinzînd o întregă serie de noi probleme, este aceea de a oglindi modul cum poporul nostru, după ce a devenit stăpîn pe soarta sa, găsește soluția potrivită pentru contradicțiile din sinul lui, înlătură influențele adînc înrădăcinate ale vechii societăți, statornicește relația justă dintre individ și colectivitate, face ca ceea ce este înaintat să biruie ceea ce este înapoiat și duce înainte, cu el, pe cei rămași în urmă. Rezolvarea acestor probleme necesită ajutorul literaturii și artei socialiste. Și tocmai acestea sînt punctele în privința cărora extremiștii de dreapta și revizionii încrucișează spada cu noi. Atunci cînd dogmaticii refuză să vadă că există contradicții în sinul poporului, ei cad în mod inevitabil în „teoria lipsei de conflict” în literatură și artă, ceea ce desigur este un fapt rău. Dar extremiștii de dreapta și revizionii ascund sau acoperă cu bună știință contradicțiile dintre popor și dușmanii săi, exagerînd în același timp pe acelea din sinul poporului. Ei consideră contradicțiile dintre conducători și conduși, exact așa cum consideră pe acelea dintre poporul oprimat și cucerurile conducătoare reacționare din vechea societate, prezentînd tendențios punctele de dispută din sinul poporului drept niște contradicții antagoniste. Aceasta este o greșală cu mult mai gravă și cu mult mai primejdioasă. Reacționarii susțin că principalul obiectiv al literaturii și artei este să demaște lipsurile societății noastre și părțile rele din viață. Pentru ei numai operele care demască „partea întunecată a vieții” sînt „veridice”, în timp ce, acelea care „preamăresc partea luminoasă...” nu fac decît să „înfrumusețeze realitatea” și, de aceea, sînt „false”. Ceea ce ei consideră a fi veridic este tot ceea ce este negativ, înapoiat, static și muribund. Ei nu pot sau nu vor să vadă curentul larg al realității socialiste, care gîlgeie de viață, e puternic, viguros și în continuă înaintare; ei nu pot sau nu vor să privească realitatea socială de pe poziții revoluționare și dialectice, și refuză să vadă în romantismul revoluționar un aspect indispensabil al realismului socialist. Ei vor ca scriitorii să se folosească de o metodă naturalistă și să cotrobăiască prin toate colțurile spre a descoperi lipsuri și abuzuri, pentru ca apoi să le umfle și să se ocupe de ele, una cîte una, spre a demobiliza poporul și a da satisfacție dușmanilor, spre a-i demobiliza pe cititori și a-i face să-și piardă încrederea în revoluție și în sistemul socialist. Iată ce înțeleg ei prin „a scrie veridic”. Acesta este scopul real al „intervenției curajoase în viață” pe care o susțin ei. (...)

Consfătuirea de la Yenan cu privire la artă și literatură a criticat cu asprime aceste puncte de vedere reacționare. Și totuși, în anul din urmă sau în anii din urmă, stimulat de agitația revizionistă din arena internațională, acest mod de a scrie despre părțile rele din viață și-a făcut reparația (...)

Există oare lipsuri și părți întunecate în societatea noastră? Desigur că există. Lipsurile și părțile întunecate nu numai că există acum, dar vor exista întotdeauna, pentru că altminteri istoria n-ar cunoaște progres. Istoria progresa întotdeauna prin contradicții și lupte, prin depășirea lipsurilor și a părților întunecate. Cînd

vechile lipsuri sînt depășite, apar altele noi. În prezent, în țara noastră, sistemul exploatării a fost în cea mai mare măsură înlăturat, dar influența ideilor vechi și a obiceiurilor vechi stăruie cu încăpăținare. Nivelul economic și cultural al poporului nu a fost încă îndeajuns ridicat. Poporul trebuie încă să sufere și să facă față unor greutăți de necrezut și de tot felul, spre a-și putea construi o viață nouă. Birocrațismul, izolarea de mase și acționarea împotriva intereselor ei, de către unele cadre, se mai manifestă din cînd în cînd. De bună seamă, nu trebuie să acoperim aceste aspecte negative și trăsături întunecate ale vieții, dar trebuie să ne dăm seama că în societatea noastră elementele noi, pozitive și progresiste, de viață sînt predominante și decisive. Acum, cînd cei 600 de milioane de chinezi sînt organizați și au o conștiință socialistă și un înalt simț al disciplinei, ei constituie o forță îndeajuns de puternică pentru a urni munții din loc, pentru a zăgăzui marea și a schimba fața universului. Scriitorul sau artistul care-și iubeste într-adevăr țara și poporul nu poate decît să fie inspirat și însufletit de aceasta. Numai acei scriitori și artiști care mai sînt încă legați afectiv de clasele decedente refuză să recunoască această mare schimbare petrecută în viața noastră, precum și vitalitatea noului. În fața noilor realități în plină creștere, ei nu sînt dispuși să recunoască altceva decît aspecte întunecate și lipsuri. Cei ce au tenebrele în propriul lor suflet, văd totul într-o lumină întunecată: pentru ei întunericul este singura realitate. Aceștia se tem de lumină, iar strălucirea orbitoare a socialismului îi stingherește nespuse de mult. Aceasta este reacția instinctului lor de clasă. Ei privesc întotdeauna înapoi și suspină după trecut. Privind viața poporului și starea spirituală din epoca moșierilor și burgheziei drept o realitate de neschimbat, ei nu pot sau nu vor să vadă schimbarea fundamentală ce s-a produs în caracterul și relațiile dintre oamenii vremii celei noi. Literatura trebuie să coboare adînc în sufletul oamenilor și nu să simplifice excesiv aspectul lor spiritual. Cu atît mai mult acum, cînd vremurile s-au schimbat, și odată cu ele caracterul omului și al relațiilor dintre oameni, cum ar putea oare literatura să meargă mai departe ogîndind viața în același fel vechi de odinioară? Vedem apărînd în mijlocul nostru, unul după altul, oameni cu concepții colectiviste și cu un înalt simț de disciplină în viață: aceștia sînt eroii vremurilor noi. Dar extremiștii de dreapta și revizionistii refuză să creadă că în această nouă eră este cu putință să nu ai în străfundul sufletului idei individualiste, că există eroi care nu ezită în fața unei încercări sau nu șovăie în taină. Pur și simplu, ei nu cred aceasta. „Pe omul care nu se gîndește la sine îl nimicesc zeii”; „Noaptea, toate pisicile sînt negre”, aceste zicale întruchipează filozofia lor. Ei privesc literatura ce ogîndește realitatea noii vieți și noile caractere, ca pe o literatură nerealistă și „idealizată”. Deși există în mod cit se poate de evident, pretutindeni în jur, multe fenomene noi, ei tot nu izbutesc să le vadă, pentru că sînt în căutarea a ceea ce este vechi. Și, bineînțeles, tot ceea ce este abia înfiripat sau crud nu scapă, desigur, să fie reținut de ei. Noi criticăm operele formaliste și schematice, mai ales pentru că acestea nu oferă o imagine viguroasă și pătrunzătoare a realității eroice a epocii noastre. Ele dau o imagine mai mult decît simplistă a vieții. Extremiștii de dreapta și revizionistii se situează însă pe o poziție contrară. Ei nu sînt mulțumiți pentru că astfel de opere literare ogîndesc mai mult sau mai puțin viața cea nouă a muncitorilor și țăranilor, o viață care lor nu le face plăcere. Ei se plîng că viața este „formalistă și schematică” și că masele sînt „dogmatice”. Este limpede, deci, că ei nu se împotrivesc tendinței spre formalism și schematicism, ci însăși vieții noi — sistemului socialist însuși. Liu Șao-tan atacă realismul socialist și pretinde că un scriitor trebuie să observe și să redea realitatea nu de pe o poziție „dinamică”, ci de pe una „statică”. Faptul acesta arată, nici mai mult, nici mai puțin, concepția sa reacționară burgheză, care se teme de schimbările socialiste.

Noi nu sîntem de acord cu extremiștii de dreapta și cu revizionistii, nu numai în ce privește exagerările cu bună știință și neavenite ale lipsurilor și părților întunecate ale vieții noastre, ci de asemenea și în privința faptului că, vorbind de pe o poziție individualist-burgheză, ei înfățișează adesea ceea ce este pozitiv și activ în viață, ca pe ceva rău, și ceea ce este negativ și pasiv, ca pe ceva bun. Pentru ei, colectivizarea agriculturii este rea și trebuie să i te împotrivesți, în timp ce tendința spontană spre capitalism a țăranilor mijlocași înstăriți este bună și merită să fie privită cu simpatie; prefacerea ideologică este rea, în timp ce aderarea încăpățînată la ideile burgheze este bună; faptul de a subordona interesele individuale celor ale colectivității este rău, în timp ce dezvoltarea individualismului este bună; și disciplina în muncă este rea, în timp ce liberalismul este bun. În ochii lor, toți acei care muncesc dîrz și loial pentru partid sînt „ratați” sau „lipsiți de

spirit inventiv", dar cei ce sînt aroganți și închipuiți și n-au nici un pic de respect pentru organizare, sînt „puternici” și „talentați”.

Oameni cu poziții diferite au și mijloacele de percepție și reacție diferite. (...) Ne putem da seama că revizionistii și extremiștii de dreapta, deși susțin demascarea laturilor întunecate ale vieții, se specializează în demascarea numai a aspectelor întunecate ale clasei muncitoare și ale oamenilor muncii și nu și a celor ale vieții moșierilor și capitaliștilor. Ei disprețuiesc și se împotrivesc ogîndirii noilor figuri de eroi, dar aceasta este valabil numai pentru eroii cu un spirit nou, colectivist. În ce privește însă pe „eroii” individualiști burghezi, ei nu găsesc îndeajuns de multe laude.

Literatura noastră trebuie să demaște abuzurile. Pentru că există o parte luminoasă și una întunecoasă în viață, literatura trebuie s-o preamărească pe prima și s-o demaște pe a doua, să illustreze lupta dintre aceste două. Ea nu trebuie să ne dea o imagine unilaterală a vieții. Orice semn de înapoiere și pasivitate — ca de pildă birocratismul —, care ar putea pune piedici în calea progresului societății, trebuie să facă obiectul criticii și demascării lui. Operele noastre literare trebuie să fie o armă pentru combaterea tuturor manifestărilor negative, o armă de critică și autocritică. Sîntem împotriva teoriei lipsei de conflict. Problema care se pune este : ce poziție adoptăm și ce țel urmărim, atunci cînd demascăm ceva sau cînd aducem critici. Scriitorii noștri trebuie să adopte poziția cuvenită, să poată desluși între ceea ce este just și ce este greșit, și să facă deosebirea clară între ceea ce este luminos și ceea ce este întunecos. Nu trebuie să încercăm să includem totul fără discriminare, sau să ne lăsăm pradă desfătării morbide la vederea greutăților de care ne lovim, sau să exagerăm laturile întunecoase și să trecem cu vederea pe cele luminoase, dîndu-i astfel cititorului o imagine ciuntită a vieții și făcîndu-l astfel să-și piardă speranța. Scriitorii noștri trebuie să ogîndească în operele lor contradicțiile și greutățile întîmpinate în viață, lipsurile și greșelile; de bună seamă putem să arătăm și eșecurile și lipsurile, dar în așa fel încît să sporim curajul și încrederea poporului în învingerea dificultăților, pentru a nu-l aduce la defetism sau descurajare. Întrucît noi avem deplină încredere în realitate, literatura noastră este totdeauna optimistă. Aceasta este, în problema de a scrie despre laturile întunecate ale vieții, diferența ce există între noi și extremiștii de dreapta și revizionisti.

Atît Howard Fast în străinătate, cît și Fen Sueh-fen în China au situat veridicul artistic în opoziție cu justețea liniei politice, ca și cînd scriitorului i-ar fi cu neputință să realizeze veridicul în artă, dacă se situează pe o poziție politică justă. După ce Fast s-a ridicat împotriva partidului, el a anunțat că pe viitor „nu va mai putea să scrie în termeni juști”. El cere dreptul de a face greșeli politice. La rîndul său, Fen Sueh-fen le atrage atenția scriitorilor, în primul rînd, să nu se preocupe dacă scriu just sau greșit din punct de vedere politic. Cin Ciau-yan, care susține revizuirea principiilor realismului socialist, este și mai abil. El spune că dacă le cerem scriitorilor să aibă în minte spiritul și aspirațiile socialismului, «aceasta înseamnă că realitatea obiectivă nu merită o atenție desăvîrșită și că ceea ce este mai important, este un anumit „spirit socialist”, rigid și abstract, și aspirațiile din capul scriitorului. Cînd este necesar, trebuie să subordonăm realitatea obiectivă prezentă acestuia abstracte, acestui lucru subiectiv și rigid. Rezultatul va fi probabil o îndepărtare a literaturii de la realitatea obiectivă, sau literatura va deveni mai degrabă un purtător de cuvînt al unor anumite precepte politice» (*Realismul — o cale largă*). Potrivit spuselor lui Cin Ciau-yan, „realitatea obiectivă” apare ca incompatibilă cu „spiritul socialist” al scriitorului și cu aspirațiile sale, iar prima trebuie accentuată „în mod absolut”, în timp ce cel din urmă numai „în mod relativ”. Pentru el, tocmai spiritul socialist este cel ce duce la formalism și schematism și nimicește veridicul în literatură. El urăște și disprețuiește acest spirit. Ce plăcut ar fi să te lipsești de acest lucru „rigid, abstract și subiectiv” ! Atunci scriitorul ar putea „vorbi din inimă” și să scrie despre „teme care-l mișcă în cel mai înalt grad”. Desigur, scriitorii trebuie și pot să scrie numai despre „teme care-i mișcă în cel mai înalt grad” ; dar care sînt acestea? Cum se face că atît de multe eve-

nimente și fenomene noi socialiste ce se petrec în sinul poporului nu izbutesc să trezească în cit de mică măsură interesul dv., pe cită vreme experiențele unui intelectual individualist într-o colectivitate revoluționară vă mișcă atît de profund, încît aveți insomnii? Un scriitor trebuie să fie candid și sincer și să-și exprime gîndurile în forma cea mai limpede și cea mai cinstită. Un scriitor care adoptă în mod real această poziție, alături de popor, nu-și va ascunde părerile. Dar în ochii extremiștilor de dreapta și ai revizioniştilor, un scriitor care vorbește în sprijinul partidului comunist, al poporului și al socialismului, „nu vorbește din inimă“. Cu alte cuvinte, dacă atacă partidul comunist, poporul și socialismul, vorbește veridic. Nici ei înșiși nu îndrăznesc totuși să spună pe față „ce au pe suflet“. Așa se explică faptul că tot ceea ce pot face este să palavrăgească în termeni vagi și să facă fiecare pas „cu multă stînjeneală, după ce adulmecă în stînga și în dreapta“. Iată, la drept vorbind, un portret reușit al acelora care în inima lor nutresc răul.

Cum trebuie să privim problema libertății scrisului? În țara noastră, literatură, arta și știința se bucură de o libertate deplină. Politica „să lăsăm sute de flori să înflorească, o sută de curenți de gîndire să se înfrunte“ este o cheazășie de seamă a acestei libertăți. Țara noastră dispune de cele mai favorabile condiții de editare a operelor literare și a celorlalte cărți. În conformitate cu constituția noastră, statul îngrădește sau interzice numai acele publicații care sînt împotriva poporului, a partidului comunist și a socialismului, deoarece aceste publicații sînt dăunătoare intereselor fundamentale ale poporului. Numai că extremiștii de dreapta vor să aibă libertatea să publice tocmai astfel de opere.

Noi vrem o literatură socialistă și nu una burgheză; noi vrem ca literatura să slujească maselor de oameni ai muncii și nu unei minorități, „unei supraclase“. Faptul acesta, de bună seamă, restrînge libertatea scriitorilor burghezi, a extremiștilor de dreapta și revizioniştilor. Ei nu-și pot trîmbița ideile lor reacționare burgheze și nu pot scrie liber împotriva partidului, a poporului și a socialismului, pentru că astfel de opere sînt condamnabile, iar masele sînt împotriva lor. Dar scriitorii clasei muncitoare și acei ce vor să-i slujească pe oamenii muncii se bucură de o libertate sporită, nelimitată.

Concepția lor socialistă și devotamentul lor nobil față de cauza socialismului și a oamenilor muncii dau puțință scriitorilor noștri să se scuture de concepția burgheză individualistă despre lume și să statornicească strînse legături cu poporul, ale cărui lupte și a cărui viață le prilejuiesc un izvor nesecat de materiale pentru scris. Aceasta este adevărata libertate a scrisului. Un scriitor nu se simte liber atunci cînd este încătușat de individualismul burghez și cînd nu este familiarizat cu viața oamenilor muncii. El poate să scrie numai despre sine însuși sau despre o mină de indivizi din prajma sa, și de aceea libertatea îi este limitată. Numai atunci cînd face un tot unitar cu epoca și cu poporul său, scriitorul va realiza o libertate adevărată și nețărmurită.

(...) Scriitorul trebuie să se bucure de o totală libertate în ce privește alegerea temei, a formei de prezentare și stilului artistic. Noi sprijinim scrierile despre muncitori, țărani și soldați, dar faptul acesta nu înseamnă ca scriitorii să nu scrie și pe alte teme, potrivit cu propria lor experiență, cu calificarea lor specială și cu ceea ce îi interesează. Noi susținem că realismul socialist este cea mai bună metodă pentru scriitori. Și nici nu putem decît să susținem acest lucru și să-i încurajăm pe scriitori să-și desăvîrșească cunoașterea marxism-leninismului, să-și consolideze legăturile cu oamenii muncii, astfel ca ideile socialiste să devină o parte vie pentru ei. Realismul socialist își poate afla expresia numai prin ceea ce se scrie în prezent; scriitorii nu pot nădăjdui să-l găsească de-a gata. În ce privește stilul artistic, noi încurajăm varietatea și originalitatea. (...)

Lupta dintre linia proletară și cea burgheză în literatura și arta noastră poate fi depistată încă de multă vreme. Aceasta este o luptă între două tendințe în literatură. Linia literaturii proletare a trecut printr-o perioadă de tinerețe și s-au săvîrșit greșeli dogmatice, sectare și de alt fel.

(...) Greșelile dogmatice e nevoie să fie depășite, dar, la ora actuală, un pericol mai mare stă în revizionism. Revizionismul este o oglindire a tendințelor burgheze în rîndurile clasei muncitoare. Caracteristica revizionismului este aceea că, sub un steag marxist, el se împotrivesc marxismului și conducerii partidului, sub pretextul că se opune „dogmatismului și sectarismului“. Principala substanță a liniei revizioniste este negarea țelului nobil al literaturii și artei, care trebuie să-i slujească pe oamenii muncii și obiectivul revoluției politice; negarea caracterului de clasă al literaturii și artei în societatea împărțită în clase; negarea sau falsificarea tradițiilor naționale culturale; negarea necesității prefacerii ideologice a scriitorilor, negarea rolului conducător al partidului în creația literară. (...)

Dacă tendința revizionistă ar fi cîștigat teren, ea ar fi împins literatura și arta noastră spre capitalism și ar fi creat o ruptură în rîndurile muncitorilor noștri pe tărîm cultural. De aceea, continuînd să depășim dogmatismul, trebuie să fim cu o atenție deosebită spre a ne împotrivi revizionismului. Numai astfel literatura noastră socialistă poate progresa și rîndurile scriitorilor noștri să rămînă unite.